

Kaikkien työelämä -podcast: Johanna Naukkarinen

Haastattelija: Tervetuloa Kaikkien työelämä-podcastin pariin. Tässä podcastissa laajennamme käsityksiämme työstä sekä keskustelemme suomalaisen työelämän epäkohdista niiden kanssa, jotka ovat urallaan keskittyneet kyseisten epäkohtien oikaisemiseen. Minä olen Jarkko Immonen, yksi Helsingin yliopiston uraohjaajista. Tänään puhutaan suomalaisen työelämän sukupuolittumisesta eli sukupuoleen perustuvasta segregaatista.

Kuulijalle varoituksen sananen, tässä kyseisessä jaksossa keskustelu saattaa kuulostaa jossain määrin binääriseen sukupuolikäsitykseen juuttuneelta, sillä puhumme työelämän mies- ja naisenemmistöisyyksistä ilmiöinä. Tämän teeman muissa jaksoissa kuitenkin keskustellaan työelämän yhdenvertaisuudesta nimenomaisesti sukupuoli- ja seksuaalivähemmistöjen näkökulmasta.

Vieraanani tänään on Lappeenrannan teknillisen yliopiston tutkijatohtori Johanna Naukkarinen, tervetuloa.

Johanna Naukkarinen: Kiitos.

Haastattelija: Kertoisitko ensin vähän omasta urastasi ja miten olet päätenyt tai hakeutunut juuri näiden aihepiirien tutkimuksen pariin?

Johanna Naukkarinen: Haastava kysymys. Minulla ei varmaan ainakaan sellaista hirmuisen tavoitteellista urasuunnitelmaa oikeastaan ole koskaan ollut, että se on ollut vähän sellaista kiinnostuksen perässä menemistä. Siinä kohtaa, erityisesti kun valmistui ensimmäisestä tutkinnosta yliopistolla, niin oli ajatus siitä, että mahdollisesti jatkotutkinnon haluaisi tehdä jossain kohtaa. Aiheesta ei ollut oikeastaan mitään hajua. Minä olen vähän mennyt työtehtävästä ja työpaikasta toiseen aina sen mukaan, mikä on vaikuttanut sillä tavalla kiinnostavalta ja motivoivalta teemalta tai aihepiiriltä. Sillä tavalla oikeastaan pikku hiljaa tuolta tekniikan puolelta, oma perustutkinto on diplomi-insinööri, niin sitten liikkunut kohti kasvatustieteitä tai pedagogiikkaa, ja myös näitä sukupuoleen liittyviä teemoja.

Haastattelija: Mitä neuvoja antaisit nuoremmalle tutkijan urasta vasta haaveilevalle itsellesi?

Johanna Naukkarinen: Varmaan ainakin sen, että kysy ja keskustele muiden kanssa paljon enemmän. Varsinkin sellaisessa tilanteessa, kun itse oli, että se ei ollut mitenkään kristallinkirkasta, mitä haluaa tehdä ja miten sinne pääsee. Olin varmaan vähän liiankin arka

siihen, että olisin lähtenyt ihan vain vapaasti jututtamaan ihmisiä, että minulla olisi tällaisia haaveita tai tällaisia kiinnostuksen kohteita ja ajatuksia. Mitähän minun kannattaisi tehdä, että minä jotenkin kauhesti ajattelin, että minun pitää itse ensin selvittää, että mitä minä haluan ja miten sinne pääsee. Niiden kysymysten pitää olla todella täsmällisiä esimerkiksi. Vasta myöhemmin on havainnut sen, että oikeastaan kenen kanssa tahansa keskustelusta voi olla apua.

Haastattelija: Uraohjaajan vinkkelistä äärimmäisen viisaita neuvoja. Kiitos niistä. Sitten itse aiheeseen, tutkimuksesta ja tilastoaineistoista tiedetään, että suomalainen työelämä on poikkeuksellisen voimakkaasti sukupuolen mukaan eriytynyttä. Esimerkiksi THL:n tasa-arvotiedon keskus toteaa ykskantaan: Tästä eriytymisestä puhuttaessa on kuitenkin tärkeää erottaa kaksi eriytymisen muotoa toisistaan, horisontaalinen ja vertikaalinen segregatio. Kertoisitko, mitä nämä termit tarkoittavat?

Johanna Naukkarinen: Horisontaalisella segregatiolla viitataan yleensä siihen, että miehet ja naiset hakeutuvat eri aloille töihin. Suomessahan on vahvaa tämä horisontaalinen segregatio. Vertikaalinen segregatio tarkoittaa sitä, että saman alan sisällä, miehet ja naiset päätyvät erityyppisiin tehtäviin.

Haastattelija: Miten nämä ilmiöt, horisontaalinen ja vertikaalinen segregatio, näkyvät suomalaisessa työelämässä?

Johanna Naukkarinen: Kuten juuri totesin, suomalaisessa ne näkyvät tosi vahvasti. Meillä on poikkeuksellisen vahva erityisesti tämä horisontaalinen segregatio, että meillä on loppujen lopuksi hyvin vähän sellaisia aloja, joissa on suunnilleen tasapainoisesti miehiä ja naisia. Meillä tilanteeseen vaikuttaa vahvasti se, että meillä on hyvin isoja aloja, kuten sote-alat, joka on hyvin naisvaltainen, ja tekniikan ala, joka on hyvin miesvaltainen. Suomessa tämä horisontaalinen segregatio tuntuu ulottuvan myös tämmöisille pienemmille aloille, että sinne tuppaa aina muodostumaan enemmistö jompaakumpaa.

Toki meillä vertikaalista segregatiotakin on, ja se näkyy esimerkiksi siinä, että vähän alalla kuin alalla, naiset on johtajina ja vähemmistössä. Erityisesti tietysti tekniikan ja liiketalouden puolella tämä on semmoinen, mikä näkyy. Jos ajatellaan vaikka yrityssektoria, että suuntaudutaanko liiketoimintavastuuseen ja sellaisiin toimintoihin, mikä on miehille tyypillisempää, vai tällaisiin tukitoimintoihin, kuten esimerkiksi HR ja tällaiset palvelut, mikä on naisille tyypillisempää.

Haastattelija: Mikä tätä eriytymistä tuottaa ja pitää yllä? Miksi se on niin jyrkkää Suomessa?

Johanna Naukkarinen: Sen kun tietäisi. Sitä on kovasti yrittänyt eri alojen tutkijat selvittää. Mitään sellaista tyhjentävää vastausta ei ole löytynyt. Se on tosi kinkkinen kysymys. Omat arvaukseni, tai sanotaanko, kun tässä on aihetta tutkinut ja lukenut paljon ja muuta, niin viittaa hyvinkin syvällä oleviin tiedostamattomiin ja rakenteellisiin käsityksiin työelämästä ja erilaisista ammateista.

Meillähän Suomessa on ollut aika vahva kulttuuri, erityisesti ehkä viime vuosia lukuun ottamatta, me olemme vähän tavallaan vannoneet sukupuolineutraaliuden nimeen, mikä on tarkoittanut sitä, että asiasta ei myöskään puhuta, jolloin hyvin monet ilmiöt ovat jääneet pinnan alle muhimaan ja tuottaneet seurauksia ilman, että me olemme sitä kauheasti havainneet. Se on varmaan osa syy siihen, että sitä on vaikea selvittää, että mistä se johtuu. Siellä on varmasti hyvin monenlaisia tekijöitä vaikuttamassa ja oma arvaus on, että iso osa niistä on sellaisia, joita me henkilökohtaisella tasolla ei edes tunnisteta.

Haastattelija: Vähän tuosta jatkaen, kuten totesit, tutkin näitä ilmiöitä. Kysyisin vielä, että mitä sellaista omassa tutkimuksessasi tai seuraamassasi tutkimuksessa on noussut esiin, minkä haluaisit sanoa tämän hetken yliopisto-opiskelijoillemme erityisesti?

Johanna Naukkarinen: Varmaan se olisi juuri se, että kun omaa uraa miettii tai tulevaa työelämää, ei ehkä edes tarvitse ajatella sitä kauheasti urana, vaan sitä, että miettii oikeasti sitä, että mitä haluaa tehdä ja mikä kiinnostaa. Tämä voi kuulostaa vähän kliseiseltä neuvolta, mutta ehkä se mihin minä haastan, on se, että lähtee purkamaan sitä vielä enemmän siitä näkökulmasta, että mikä on nyt sitä, joka kumpuaa sieltä sisältä ja omasta esimerkiksi sisäisestä motivaatiosta, ja mitkä seikat ovat mahdollisesti sellaisia, joihin ympäristö tavalla tai toisella vaikuttaa, joko rohkaisevasti tai vähemmän rohkaisevasti. Sen muistaminen, että jokaisella meistä on lupa tykätä ja kiinnostua kaikista asioista, myös niistä sukupuolelle tyypillisistä, mutta toki myös niistä epätyypillisistä.

Meillä paljon vannotaan sillä tavalla individualismin nimeen, että ihminen tekee omat päätöksensä, ja me helposti ajattelemme itsekin, että minä teen tässä nyt hirveän itsenäisesti päätöksiä. Ehkä minä haastan vielä siihen, että vähän yrittää kaivaa omien ajatusten taustoja, että kuinka itsenäisiä ne ovat, mikä kaikki siihen vaikuttaa. Sitten kun esimerkiksi rupeaa näkemään niitä, miten tämä ympäristö nyt ehkä minuun vaikuttaa, niin se voi avata uusia ajatuksia siitä, että mitä kaikkea minä voisin haluta tehdä, että mikä minun valikoima on. Toinen asia olisi semmoinen, että varsinkin nykyisessä yliopisto- tai tässä meidän korkeakoulumallissa, mikä perustuu siihen ajatukseen, että meillä ei ole pussinperiä, vaan että aina voi jatkaa, voi vaihtaa alaa, voi jatkaa koulutuspolkua eteenpäin, niin muistaa sen, että Roomaan vie monta tietä. Kaikki tiet ei välttämättä vie samaan Roomaan, mutta samaan tavoitteeseen pääsee hyvinkin montaa eri reittiä pitkin. Sen lisäksi, että miettii, että mihin haluaa päästä, niin vähän kartoittaa myös sitä, että mitä erilaisia vaihtoehtoja on, eikä välttämättä lähde suoraan sille kaikkein ilmeisimmälle tielle.

Haastattelija: Tästä päästäänkin kätevästi myös laajemmin ikään kuin segregaaation purkamisen konkretiaan. Olet ollut aktiivisesti mukana pian päättyvässä Euroopan sosiaalirahaston rahoittamassa NAU-hankkeessa, jossa kotimaiset korkeakoulut yhdessä tekniikan alan ammattiliiton TEK:n kanssa pyrkivät luomaan, ja nyt lainaan suoraan sivustoa, korkeakoulutukseen ja työelämään pysyvää kulttuuria, joka mahdollistaa rakenteellisesta epätasa-arvosta keskustelemisen ja siihen liittyvien ongelmien korjaamisen. Edelleen hankkeen päätavoitteeksi kerrotaan, edistää ja tukea naisten määrällisesti ja laadullisesti tasa-arvoista työelämään siirtymistä ja uralla etenemistä. Kertoisitko tästä vähän tarkemmin. Mitä hankkeen puitteissa on tehty, miksi, ja miten tavoitteita on mielestäsi tähän mennessä saavutettu?

Johanna Naukkarinen: Meillä on oikeastaan neljä sellaista isompaa, vähän niin kuin erillistä toimintalinjaa tai toimenpidekokonaisuutta, joista ensimmäinen on ihan tämmöinen nykytilan ymmärtäminen, eli erilaiset selvitykset, kartoitukset ja tällaiset, ja se ihan sen vuoksi, että vähän aiemmin sanoin, että näistä asioista ei välttämättä ihan hirveästi ole keskusteltu Suomessa, niin myöskään niistä ei sellaista faktatietoa ole välttämättä kovinkaan paljon. Ilman faktatietoa on usein hyvin vaikea keskustella asioista rakentavasti. Jos jokaisella on oma totuus, niin ei välttämättä päästä yhteiseen tiedon rakenteluun. Siellä oikeastaan kaiken sen toiminnan taustalla meillä on tämä tiedon lisääminen.

Sen lisäksi me olemme kehittäneet erilaisia sukupuolitietoiseen ohjaukseen liittyviä toimintamalleja, kokeiltu erilaisia juttuja korkeakoulujen sisällä eli korkeakouluissa jo opiskeleville naisille. Tämä on toinen toimintalinja ja toinen toimenpidekori. Siellä on uraohjaustyöpajoja ja erilaista materiaalia. Esimerkiksi on verkkokursseja ja tämän tyyppisiä juttuja kehitetty. Kolmas toimenpidekokonaisuus on enemmän työelämässä jo toimiville naisille ja korkeakoulutuksen ja työelämän nivelvaiheeseen ja rajapintaan liittyvät toimenpiteet, joita on esimerkiksi mentorointiohjelmat, mitä nyt aika monessa korkeakoulussa on ollut tällaisia nimenomaan naisille suunnattuja mentorointiohjelmiä. Sinne myöskin menevät tällaiset, mitä me olemme jatko-opiskelijoille ajatelleet, koska jatko-opiskelijathan on vähän sellaisessa mielenkiintoisessa tilanteessa, että he ovat samaan aikaan opiskelijoita ja työntekijöitä. Esimerkiksi on kehitetty semmoinen peli, jonka avulla voidaan havainnollistaa sitä, miten se sukupuoli tai mitä se yhdenvertaisuus jatko-opinnoissa on tai ei ole.

Neljäntenä meillä on tämmöinen tiedostamattomiin vääristymiin liittyvä kokonaisuus, jossa on koulutettu pääsääntöisesti korkeakoulujen henkilökuntaa, mutta myös muiden organisaatioiden henkilökuntaa juuri siitä kaikesta, mitä siellä pinnan alla muhii. Tätä kaikkea on tehty. Oikeastaan on tehty tosi paljon, mutta tavoite, niin kuin sinä luit tuolta, on kunnianhimoinen ja kulttuuriahan ei tietenkään muuteta yhden hankkeen aikana. Sikäli siihen varmasti on vielä matkaa, mutta kyllä minä sanoisin, että me olemme sillä tavalla hyvällä alulla, että varmasti on saatu aikaan paljon hyvää keskustelua ja luotua sellaisia tukimuotoja, sekä nuorille naisille, mutta myös korkeakoulujen ohjaus- ja opetushenkilöstölle, ja saatu vähän avattua heidän silmiä sen suhteen, että kuinka itse

asiassa vaikutusvaltaisessa asemassa hekin on näiden asioiden suhteen. Sanoisin, että muutos on pidempi prosessi, mutta me olemme tosi hyvässä alussa.

Haastattelija: Siltä todella kuulostaa. Eräs todella mielenkiintoinen tuotos hankkeen puitteissa on Tasa-arvoisesti uralle -sivusto. Kertoisitko siitä vielä jotain? Kenelle se on ja mitä se on?

Johanna Naukkarinen: Se on ihan kaikille, ja se on aika paljon kaikkea. Me jo hankkeen suunnitteluvaiheessa tavallaan päätettiin, että me emme halua sellaista hankesivustoa, webbi-sivustoa, joka kertoo hankkeesta ja tavallaan elää hankkeen ajan, ja sitten kun hanke päättyy, niin sivusto ei enää ole välttämättä kauhean kuranttia tavaraa. Jo ihan suunnitteluvaiheessa sovittiin, että lähdetään rakentamaan sellaista pysyvämpää sivustoa, johon kerätään tietoa ja työkaluja tämän asian tiimoilta. Se on ajatus, että vaikka hanke päättyy tämän vuoden lopussa, niin sivusto jää. Sitä sivustoa täydennetään ja päivitetään, että se olisi semmoinen pankki, johon kertyy tätä selvitystietoa, tutkimustietoa tästä aihepiiristä.

Sieltä löytyy kahdenlaisia tietoartikkeleja, siellä on tosiaan tämmösiä, joissa on ihan meidän tuottamaa tietoa. Sitten on tämmöisiä blogi-tyyppisiä mielipidekirjoituksia ajankohtaisista teemoista ja joissa esitellään myös muualla tehtyä tasa-arvotyötä tähän teemaan liittyen. Sitten siellä on työkaluja, eli hyvin sellaisia käytännönläheisiä. Ajatus on ollut se, että kuka tahansa voisi mennä sinne ja katsoa, että tossahan voisi olla jotain, mitä minä voisin käyttää esimerkiksi ohjauksessa tai opetuksessa. On siellä opiskelijoillekin työkaluja, ja on ihan vaikka perussanastoa, että miten näistä asioista puhutaan.

Sitten on hyvin semmoisia spesifejäkin, että mitä voi käyttää osana koulutusta, tai on kokonaisia koulutuksia ja muuta. Toki ne on ehkä eniten tehty sillä tavalla korkeakoulujen opiskelijoiden ja korkeakoulujen henkilöstön näkökulmasta. Sanoisin, että kyllä ne monet on tosi monikäyttöisiä, että esimerkiksi itse kun olen tässä hankkeen aikana juuri tätä UBT, unconscious bias training-koulutuskonseptia kehittänyt, ja olen ihan samaa konseptia käyttänyt korkeakoulun sisällä juuri esimerkiksi akateemisessa tai työmarkkinaympäristössä ja Olympiakomitean eräessä hankkeessa urheilijoille. Tavallaan ehkä se ajatus on se, että siellä se perusidea pitäisi olla sellainen, että se kantaa kyllä läpi useammankin elämänpiirin. Minä sanoisin, että se on ihan kaikille segregaatiosta kiinnostuneille ja työelämän parantamisesta kiinnostuneille ihmisille se sivusto.

Haastattelija: Ja osoite muistaakseni oli tasaarvoisestiuralle.fi?

Johanna Naukkarinen: Kyllä.

Haastattelija: Hyvä. Jos otetaan vähän ajallista perspektiiviä ja mietit vaikka oman urapolkusi aikana tapahtuneita asioita. Onko mikään muuttunut yhteiskunnassa näiden ilmiöiden osalta? Jos on, niin mihin suuntaan, vai molempia?

Johanna Naukkarinen: Totta kai keskustelu on lisääntynyt. Sehän on varmasti kaikkein selkein muutos, joka näkyy ihan kaikille. Siinä missä ennen mieluummin asioista ei puhuttu, niin nyt varmaan se on tämä Me too -kampanja, joka aikoinaan tämän vyöryn tuotti, mutta että se on jatkunut ja laajentunut eri osa-alueille. Se on varmasti selkeästi kaikkein suurin muutos. Esimerkiksi korkeakouluissakin tavallaan siihen aletaan jo tottua, että näistä asioista keskustellaan ja aletaan ymmärtää, että niistä pitää keskustella, ja ymmärretään, että ne ovat osa korkeakoulun arkea ihan samalla tavalla, kuin ne ovat osa kenen tahansa tai minkä tahansa muun työyhteisön arkea. Sitten tietysti se keskustelu, siinä on ne hyvät ja huonot puolet, että hyvin paljon on rakentavaa keskustelua, joka vie asioita eteenpäin, mutta totta kai sielläkin näkyy tämä polarisaatio ja asioiden kärjistäminen, mikä nyt meidän yhteiskunnassa näkyy monessa muussakin kohdassa. Kyllähän sinne valitettavasti mahtuu myös epäasiallista keskustelua ja erilaisia vastakkainasetteluja, jotka ei välttämättä sellaisenaan vie asioita eteenpäin.

Toisaalta, ehkä niitäkin voi ajatella, että sielläkin on usein tietysti takana ihmisten huolia ja pelkoja, niin jos pystyy ottamaan ne huolet ja pelot sieltä takaa ja jättämään ne ehkä epäasialliset kommentit omaan arvoonsa, niin ehkä sitäkin kautta voi saada aikaan sellaista hyvää keskustelua, kyllä varmaan toimintaakin. Keskustelu ehkä laajassa mielessä, mutta että kyllä se esimerkiksi korkeakouluissa on jo konkretisoitunut. Kyllähän meillä on erilaista toimintaa ja toimenpiteitä näiden asioiden ympärillä. Tosiaan arvo ymmärretään paremmin varmasti kuin aikaisemmin.

Haastattelija: Viittasitkin äsken vähän vastakkainasetteluun ja ristiriitoihin ja niiden taustatekijöihin, niin vähän siitä jatkaen, onko ihmisillä jotain tyypillisiä harha- tai väärinkäsityksiä sukupuolten segregaatiosta, yhdenvertaisuudesta tai sen puutteesta työelämässä?

Johanna Naukkarinen: Minusta tuntuu, että ehkä yksi iso harha, mihin Suomessa törmää aika usein, on se, että tasa-arvo on jo. Ajatellaan, että koska meillä on tasa-arvo tietysti erittäin monilla elämän osa-alueilla, se on varsin hyvässä mallissa, niin helposti ajatellaan, että se on kaikkialla kunnossa, ja että mitään ei enää tarvitse tehdä. Sitten vastaavasti, jos ei ole vielä siihen asti päästy, että ajatellaan, että on jo kaikki kunnossa, niin sitten ajatellaan, että aika korjaa, että kyllähän se tästä. Koska nyt naisten edustus korkeakoulutuksessa esimerkiksi yleisesti ottaen lisääntyy, niin ajatellaan, että se esimerkiksi korjaa kaikkien alojen, vaikka kaikkien korkeakoulutettujen alojen sukupuolitasapainotilanteen. Ne ovat varmaan ne sellaiset, just tähän neutraaliuteen liittyvät, ja kun meillä on tällainen myös vahva mahdollisuuksien tasa-arvo-ajattelu. Kun me ajattelemme, ja sehän

Suomessa on aika vähän sellaista ihan selkeätä syrjintää, mitä voi osoittaa, että tuossa kohdellaan väärin. Meillä periaatteessa on samanlaiset mahdollisuudet esimerkiksi hakeutua korkeakoulukseen ja valita alansa ja muuta. Sitten ajatellaan, että se riittää, eikä tosiaan tunnisteta niitä pinnan alla muhuvia mekanismeja, jotka vaikuttavat siihen, että se samanlainen mahdollisuus ei välttämättä ole tasa-arvoinen tai samanarvoinen mahdollisuus. Sitten totta kai, siellä on tämmöiseen yleiseen tasa-arvoon liittyen sellaiset ajatukset naisista ja hoivasta, mitä kaikkea siihen liittyy, ja miehistä ja tekniikasta, niin ne ovat semmoisia yleiskäsityksiä, jotka nyt ainakin tästä meidän vinkkelistä vaikuttaa hyvin vahvasti tähän segregaatioon.

Haastattelija: Viittasit tähän jo aiemmin, mutta kysyn vielä nyt ikään kuin loppukaneetin omaisesti, että mitä haluaisit sanoa niille opiskelijoillemme, jotka pohtivat näitä teemoja omalla urallaan ja elämässään juuri nyt?

Johanna Naukkarinen: Kehoittaisin teitä esittämään itsellenne kolme kysymystä.

Ensimmäinen on se, että minkälaisia asioita haluat edistää, eli tavallaan, että minkälaisia arvoja siihen työhön liittyy? Mitä haluat tehdä? Toisena on se, että minkälaisista tehtävistä ja haasteista pidät? Se ykköskysymys, että monia asioita voi edistää hyvin monella tavalla, niin se ei välttämättä riitä, että miettii, mitä haluaa edistää, vaan kannattaa myös miettiä sitä, että minkälaisissa tilanteissa, tai minkälaiset tehtävät ovat minulle mielekkäitä? Missä viihdyn? Kolmantena tietysti se, että minkälaisessa yhteisössä haluat tehdä töitä? Niistä kun on vähän osviittaa, niin uskoisin, että sen keskustelun avulla, jos ei se muuten aukene, niin rupeaa löytymään niitä mahdollisuuksia. Tietysti kannattaa muistaa se, että ikinä ei ole liian myöhäistä vaihtaa suuntaa. Koska eihän me nyt ikinä tiedetä oikeasti, että mitä tulevaisuus tuo tullessaan tai pystyt tietämään, että mitä esimerkiksi töiden tekeminen jollakin alalla on. Minkälainen joku ammatti on, niin ei ehkä liikaa anna niiden epävarmuuksien estää sitä, että lähtee kokeilemaan jotakin, koska niin kuin sanoin, pussinperiä meillä ei juurikaan ole. Aina pystyy löytämään uusia alkuja ja suuntaamaan sitä uraa toisella tavalla. Semmoista itsetuntemusta, itsetutkiskelua ja rohkeutta tehdä valintoja ilman kauheaa pelkoa siitä, että jos se nyt meneekin pieleen.

Haastattelija: Tarpeellisia kysymyksiä ja hienoja neuvoja meille kaikille. Haluatko lisätä vielä jotain, ennen kuin päätämme tämän haastattelun?

Johanna Naukkarinen: Tuohon edelliseen vielä se, että hyödyntäkää korkeakoulujen uraohjausta ja palveluja. Nyt, kun me mennään siihen, minä itse asiassa unohdin tämän sieltä, että mikä on muuttunut. Tietysti se oli ehkä, että mikä tasa-arvoasetelmassa on muuttunut, mutta mikä ylipäätänsä viime vuosina on muuttunut erityisen positiiviseen suuntaan, on just se, että nykyään meillä korkeakouluissa on jo saatavilla, uskaltais väittää,

Helsingin yliopiston urapalvelut 2022

että huomattavasti aiempaa enemmän erilaisia uraan liittyviä ohjauspalveluja ja toimintamuotoja. Nehän ovat ihan opiskelijoita varten eli ottakaa niistä kaikki irti.

Haastattelija: Kuulijalle tiedoksi, tämä ei ollut maksettu mainos. Lämmin kiitos Johanna. Oli todella ihanaa saada sinut mukaan ohjelmaan.

Johanna Naukkarinen: Kiitoksia, oli tosi kiva olla täällä.

Haastattelija: Kiitos kun kuuntelit Kaikkien työelämä -podcastia. Podcastin on tuottanut Helsingin yliopiston urapalvelut.